

Elene. V *Mladých letách* Kukučín zanechal živé svedectvo o živote študentov na slovenských gymnáziách a o živote vidieckej inteligencie v období matičných rokov.

Najväčším a najvýznamnejším dielom Kukučina z čias jeho dalmatínskeho pobytu je **dvojdielny román Dom v stráni**. Hoci látku pre tento román čerpal z chorvátskeho prostredia, slovenskí čitatelia ho pokladali za slovenský román. Kukučín v tomto románe riešil problém vzťahov medzi sedliactvom a statkárstvom, resp. buržoáziou.

Po svojom návrate do Európy spracoval Kukučín svoje zážitky z prostredia chorvátskych vysta-hovalcov v Južnej Amerike. Takto vznikol päťdielny román *Mať volá*, ktorý však už bol signálom ubúdania Kukučínových tvorivých síl. V tomto období vznikli i Kukučínove historické romány z obdobia štúrovského hnutia (*Lukáš Blahosej Krasoň*, *Bohumil Valizlosť Zábor*).

Okrem prózy písal Martin Kukučín aj divadelné hry (*Komasácia*, *Bacúchovie dvor*) a cestopisy (napr. *Prechádzka po Patagónii*, *Dojmy z Francúzska*).

Rysavá jalovica

Hrdinom poviedky je Adam Krt, gazda, ktorý si v zime zarába šitím kapcov a papučí. Adam Krt je dobrák, ale pritom slaboch a oddaný priateľ alkoholu. Povahové slabosti Adama Krta však Kukučín líči s láskavým humorom. Základom deja je rad humorných príhod, ktoré Krt zažije na jarmoku a cestou späť.

Niekoľko dní pred Vianocami sa Adam Krt chystal na jarmok, aby predal ušité kapce. Za utŕžené peniaze mu žena prikázala nakúpiť nejaké veci do domácnosti. Adam sa najviac tešil, keď mohol ísť na jarmok sám, bez svojej prísnej ženy. Iba vtedy sa mu podarilo zatajiť pred Evou niekoľko grajciarov, za ktoré si mohol kúpiť pálenku. Tentoraz ho Eva púšťala samého iba veľmi nerada. Adam mal totiž u seba i päťdesiatku, ktorú sa Eve podarilo po grajciaroch našetriť. Adam mal za peniaze kúpiť na jarmoku kravu. Napokon kúpil kravu – rysavú jalovicu – od svojho suseda Adama Trnku. Jalovicu uviazali pred krčmou a zašli do hostinca zjednať sa. Kým susedia pili v krčme oldomáš, Trnkova manželka, nevediac, že jalovica je už predaná, odvieďla uzímené zviera domov. Adam, ktorý si myslel, že jalovica sa stratila, sa ju vybral hľadať. Domov sa vrátil až o polnoci, podpitý a bez jalovice. Keď sa zobudil, žena ho vyhnala hľadať stratenú jalovicu. Smutný Adam odišiel so slovami, že sa viac nevráti. Medzitým sa vysvetlila aj „strata“ jalovice, ktorú Trnkovci ráno priviedli späť. Eva sa začala báť o svojho muža, aby si niečo neurobil a poprosila kmotra Trnku, aby ho pohľadal. Trnka ho tri dni márne hľadal, napokon ho našiel na jednej píle, kde vstúpil do služby. Adam zo zarobených peňazí vrátil svojej žene dve zlatky, ktoré pred ňou zatajil a za ktoré sa na mrhanovskom jarmoku opil. Slúbil jej, že odteraz ho už nikto nuvidí piť. Svoj sľub i dodržal, odvtedy sa mu začalo dariť a stal sa z neho bohatý gazda.

Keď báčik z Chochoľova umrie...

Hlavnými postavami poviedky sú pán Aduš Domanický z Domaníc, predstaviteľ hynúceho, upadajúceho zemanstva, a Ondrej Tráva, dedinský kupec, predstaviteľ novovznikajúcej triedy buržoázie. Aduš hrá pred svetom veľkého pána, v skutočnosti však premrhal celý svoj majetok. Má vždy prázdne vrecká, žije z podvodov, pôžičiek. Jeho gazdovstvo sa rozpadáva a Aduš miesto toho, aby začal poriadne gazdovať, sníva o majetku, ktorý zdedí, „keď báčik z Chochoľova umrie“.

Aduš a Ondrej sa stretli po jarmoku v krčme. Aduš oklamal Ondreja, narozprával mu, že má veľký kaštieľ, bohaté gazdovstvo a zmienil sa, že má na predaj jačmeň. Ondrej prejavil o jačmeň záujem a zaplatil zaň Adušovi preddavok. Keď však obchodník prišiel do Domaníc po sľúbený jačmeň, namiesto hrdého zemianskeho kaštieľa našiel iba ruiny. Keď prišiel na to, že Aduš ho oklamal, žiadal si späť